

ПЧЕЛІН Віталій Борисович,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри поліцейської діяльності та публічного

адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>;

ЗВІРЯНСЬКИЙ Геннадій Володимирович,

кандидат юридичних наук,

декан факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6687-8575>

ДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА МІСЦІ ПОДІЇ ПІД ЧАС ВІЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ

В умовах воєнного стану змін у повноваженнях, компетенції, правах та обов'язках, порядках та процедурах зазнають майже всі державні інституції. Національна поліція не є винятком: до нормативно-правових актів, які регулюють її діяльність, внесено значну кількість змін, які регулюють функціонування цього органу в період воєнного стану [1].

Більше того, факти збройної агресії проти України та дія правового режиму воєнного стану безпосередньо впливають на умови та порядок реалізації поліцейськими своїх повноважень. Діяльність поліцейських в умовах воєнного стану здійснюється в обстановці підвищеного навантаження, що пов'язано з виконанням як безпосередньо функцій з протидії злочинності так і з виконанням завдань з відсічі та стримування збройної агресії російської федерації. Військова агресія призвела до масового вчинення військовослужбовцями збройних сил країни-агресора воєнних злочинів, у тому числі на тимчасово окупованих територіях України; суттєвого зростання кількості зброї та боєприпасів у цивільного населення країни; тимчасової окупації окремих районів території країни; руйнування об'єктів критичної інфраструктури, у першу чергу енергетики; блокування логістичних каналів; знищення житлового фонду населених пунктів та промислових об'єктів; зростання витрат на воєнні та відновлювальні потреби; масового переміщення біженців; підвищення рівня безробіття, як наслідок погіршення фі-

нансово-економічного благополуччя населення України [2]. Зокрема, поліцейські приймають активну участь у виявленні та документуванні воєнних злочинів та інших кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією. У цьому контексті вбачається актуальним питання про дії поліцейських на місці події під час виявлення та розслідування названої категорії протиправних діянь.

Як відомо, поліцейські надають неоціненну допомогу під час проведення невідкладних заходів на місці події при виявленні та досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією. Поліцейські одними з перших прибувають на місце події в рамках оперативного реагування «з метою припинення правопорушення, установлення особи та затримання ймовірного правопорушника, збереження слідів правопорушення, а також надання допомоги потерпілим особам у межах повноважень поліції» [3]. При цьому дії поліцейських на місці події передусім спрямовані на вирішення наступних завдань:

- забезпечення схоронності місця події до прибуття слідчо-оперативної групи;
- встановлення обставин учиненого кримінального правопорушення;
- виявлення всіх можливих постраждалих осіб та очевидців події кримінального правопорушення, встановлення їх контактних даних;
- надання невідкладної домедичної допомоги особам, які цього потребують;
- усунення небезпечних факторів, які є наслідками правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією;
- виявлення на місці події чи/та біля нього технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису; тощо.

Крім того, дії поліцейського на місці події, зокрема, під час виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією, повинні здійснюватися в межах повноважень, визначених у ст. 23 закону України «Про Національну поліцію». Приміром, у вказаній нормі права зазначається, що поліція відповідно до покладених на неї завдань уповноважена: вживати заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального правопорушення; здійснювати екстрені комунікації за

телефонним номером 102; вживати всіх можливих заходів для надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я; вживати заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлювати особу за невпізнаним трупом; здійснювати відбір біологічного матеріалу осіб та встановлює його генетичні ознаки (геномну інформацію) у випадках, передбачених законодавством; здійснювати у взаємодії зі Збройними Силами України, Національною гвардією України, Державною прикордонною службою України, Державною спеціальною службою транспорту, Службою безпеки України боротьбу з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями; у межах визначеної законодавством компетенції здійснювати розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень; здійснювати техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, в тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху; здійснювати збирання біометричних даних осіб [4]; і т. п.

Окремо варто наголосити, що поліцейські в умовах дії правового режиму воєнного стану, окрім повноважень із виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, все частіше реалізують гуманітарну функцію. Мова йде про гуманітарну підтримку громадян, зокрема, постраждалих від кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією. Така підтримка полягає в супроводженні відповідних перевезень до найбільш віддалених населених пунктів, які потерпають від постійних ворожих обстрілів, організації роботи гуманітарних пунктів допомоги населенню. Також поліцейські, у тому числі на місці події, надають допомогу та забезпечують захист і порядок під час евакуації громадян [2].

Отже, поліцейські на місці події при виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних зі збройною агресією, вживають дії відповідно до обсягу визначених законодавством України повноважень з метою усунення наслідків протиправної діяльності, убезпечення осіб на місці події, з'ясування обставин

учинених кримінальних правопорушень, виявлення постраждалих осіб і очевидців, збереження і збирання слідів та іншої доказової інформації, надання гуманітарної допомоги та забезпечення евакуації громадян.

Список використаної літератури: 1. Національна поліція в умовах воєнного стану: зміни в законодавстві. *Право в умовах війни*. URL: <https://law-in-war.org/naczialna-policziya-v-umovah-voyennogo-stanu-zminy-v-zakonodavstvi/>. 2. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/Zvit_polic_2022.pdf. 3. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.04.2020 № 357, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15.05.2020 за № 443/34726. *Офіційний вісник України*. 2020. № 41. Стор. 515. Ст. 1345. 4. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.